

E

BIBLIOTEKA

8JH-32

P 93

SHTETIT

GJIROKASTËR

Josif Prifti

**Një mbrëmje
vonë**

tregime

8JH-32

PP3

JOSIF PRIFTI

3573



Një mbrëmje
vonë
tregime

SHTËPIA BOTUESE
«NAIM FRASHËRI»

Një mbrëmje vonë

Sillni ndër mend një sondë që kërkon naf-të pranë një pylli buzë lumit. Pikërisht kësh-tu ndodhi kjo ngjarje.

Nisi një mbrëmje vere, kur dielli u fsheh pas kodrës, poshtë së cilës ndehet deri në det një fushë. Atje mbi kodër ai la purpurin e vet që ngjyrosi një re të bardhë. Në kufi të pyllit dalloje shelgje, plepa dhe rrape. Puhiza e mbrë-mjes i freskoi motin. Mevlani ndjeu të ftohtë dhe ktheu kokën nga shoku në krah.

— Do ta ndezim zjarrin? — tha.

Tjetri nuk iu përgjigj në çast, por vështroi dritën në qiell.

— Është herët, — tha ai, — nuk mblidhet kush në barakë në këtë kohë.

Mevlani rrotulloi trupin, u mbështet në bërryla dhe hodhi sytë lart, nga ngriheshin majat e pemëve.

— E di çfarë, — tha ai, — mbrëmja po vjen aq e pastër, sa nuk të shkon mendja për mot të keq. A nuk e nderim këtu?

Xhevat Çela i dha të drejtë Mevlanit. Ata do të qëndronin pranë pusit, në gatishmëri. Gjatë procesit mund të kishte avari. Xhevat Çela, mirëmbajtës motorësh dhe Mevlani, elektrikist, prej aty do ta kishin më të lehtë ta ndiqnin punën.

Pas pak pluhuri i muzgut u vështirësoi të parët. Mevlani ndezi dritat e kullës. Vëndi përçark u ndriçua, kurse përtej këtij kufiri mbrëmja u bë më e errët.

Puhiza tanimë ndihej fare pak. Shushurima e pyllit humbiste në zhurmën e motorëve, që u bë më e mprehtë. Mevlani shkoi në barakë e sollti peliçet. Zjarri bubullonte. Xhevat Çela kishte grumbulluar një kopicë me shkarpa dhe, kur u mbështet, mori një syresh.

— Mos na dalë ndonjë avari sonte.

— Kushedi, varet nga tubimi në pus, — u përgjigj Mevlani.

Xhevat Çela pohoi me kokë dhe hodhi sytë në drejtim të kullës. Kishte një fytyrë të vogël, me mjekrën të lakuar paksa përpjetë; gojën e mbante të shtrënguar dhe nuk i dalloje dot formën e buzëve, veçse kur fliste, por edhe atëherë e mbante kryet ulur. Kurse sytë e vegjël, nën vetullat e përhimta, i ngulte diku anash, si i menduar.

Dikur, vinte më parë, ai kishte punuar krye-

sondist në pusin e shpim-kërkimit. Një natë, në ndërresën e tretë, ndaj mëngjesit, u plagos në kokë. Dërrasat e bazamentit u lagën nga një shi i hollë që nisi në të gdhirë dhe ai gjatë lëvizjes u rrëzua. Plagën e mori të rëndë. Në spital qëndroi disa muaj, sa u shërua mirë. Kur doli, kërkoi të punonte në vendin e mëparshëm, por nuk pranuan. Detyra e kryesondistit kërkon tendosje të fortë nervash. Ai nguli këmbë, por nuk e lanë. Madje në drejtori kishin mendimin të largohej për fare nga sonda. Por nuk donte Xhevat Çela, sepse zanati i naftëtarit i kishte hyrë në shpirt. Atëherë shokët vendosën ta mbanin. Nga kjo kohë Xhevat Çela punoi si mirëmbajtës motorësh. Për të mjaftonte të qe pranë sondës e të dëgjonte zhurmën e saj. Kur gjente kohë të lirë, ngjitej lart dhe i tërë pulsi i sondës i hynte në vena.

Në qetësinë e mbrëmjes, dëgjohej gjithnjë e më tepër zhurma e motorëve. Kush është naftëtar i regjur, e ndien pulsën e motorëve edhe pa qenë pranë. Kudo qoftë, duke dëgjuar që zhurmojnë rëndë, mendon se kryesondisti ka ulur çelësin e gazit dhe talja ngrihet lart. Pas një minute ai kap një tingull metalik që vjen nga montimi i tubit në elevator. Përsëri motorët zhurmojnë dhe tubat, duke u rrotulluar, ulen poshtë, drejt thellësive të reja. Ndodh që gjatë shpimit motorët sforcohen vetiu dhe nxjerrin shtëllunga tymi të cilat vrapojnë lart. Atëherë naftëtari mendon se dalta ka ndeshur në tokë të fortë; fill pas kësaj kryesondisti manevron me bishtakun.

Edhe Xhevat Çela atë mbrëmje dëgjonte zhurmat, duke u përpjekur të zbulonte ndonjë defekt që mund të shkaktohej gjatë punës. Sa për Mevlanin, fikja e dritave ishte sinjali që do të dukej faqeza defekti. Po rrinte përballë drurëve me trungjet e zhveshura që ndriçoheshin zbehtë

nga drita. Prej andej ai dalloi të lëvizte diçka, pastaj edhe një tjetër. Ishin dy kafshë me samarët bosh. Pas i ndiqte një njeri. Pasi hodhën edhe ca çape, ai doli përpara dhe i lidhi kafshët në trungun e hollë të pemës. Iu kthye pastaj zjarrit, hodhi sytë nga gjerdani i llambave në kullë dhe u çapit ngadalë. Mevlani po e ndiqte me sy, ndërsa Xhevat Çela nuk e ndjeu nga zhurma e motorëve, veçse, kur ai u avit pranë, i dalloi hijen. Ktheu kokën dhe pa një mesoburrë që priste në këmbë.

— Tungjatjeta e mirë se rrini, — tha i porsaardhuri.

— Mirë se vjen, — i thanë me një gojë ata dhe lëvizën.

I porsaardhuri u afrua dhe drita e zjarrit i ndriçoi qartë fytyrën.

— Ju ka bujtur një mik sonte, — tha ai.

— Miku që është mik, nderohet — i tha Xhevat Çela, — Urdhëro e ulu me këto që kemi!

— Falemnderit, do të ulem se s'kam kasolle më të ngrohtë sonte. — Dhe u ul.

— Nga të kemi, or mik? — pyeti Xhevat Çela.

Miku hoqi nën vete një dru shkarpe.

— Përtej lumit... — tha duke treguar fshatin.

— Nuk qenke larg, or mik, — foli përsëri Xhevat Çela.

— I kësaj krahine jam, — ai ai. — M'u mbyll lundra dhe mbeta këtej.

— Zjarr kemi boll. Bukën e kemi atje lart, në mensë. Po t'u hëngër, shkojmë, — tha Xhevat Çela.

— Kam në trastë, — u përgjigj miku duke bërë me kokë në drejtim të kafshëve.

Ai mbante veshur një xhakëtë kadife të zezë dalëboje. Dukej se dielli e kishte rrahur tepër.

Nga xhepi i xhaketës nxori kutinë me duhan dhe nisi ta dridhte në gjethe.

Ata të dy u zunë ngushtë. Miku më parë duhej ta ndizte nga kutia e tyre, por asnjëri nga të dy nuk e pinte. Ai drodhi cigaren i qetë, ndërsa ata e vështronin.

Ai kishte një fytyrë të kuqe, të përzhitur, në formën e potkoit. Mbi flokët e shkurtër mbante një kasketë. Trupin e kishte të brishtë, ndërsa dy pëllëmbët e duarve të trasha e të mëdha kishin ca gishtrinj që mezi lëviznin kur dridhnin fletën. Mbaroi, mori një thëngjill në pëllëmbë, ndezi cigaren dhe e thithi fort.

— Kërkoni naftë?

Ata tundën kokat.

— Kemi vite që jetojmë këtu dhe nuk e dinim se nën themelet toma...

— E ku ta dinim. Kemi qenë injorantë.

Miku uli kokën dhe vështoi zjarrin i menduar. Si dukej nuk e kuptoi fjalën «injorant».

Pas një grime heshtjeje ai pyeti për punën e naftës përsëri. Pastaj e pyetën ata. Mësuan se quhej Gani Vëngu, nga një fshat në zemër të krahinës. Kishte dy djem dhe tri vajza. Djalin e madh e kishte martuar këtu e dy vjet të shkuar. Të voglit atë vit do t'i bënte dasmën.

Pasi foli Gani Vëngu, heshtën. Errësira kishte rënë gjithandej. Vetëm në territorin e pusit ndriçonte drita disi e kuqe, si agu i mëngjesit. Kush është naftëtar, di se ç'është agu i mëngjesit me ngjyrë alle, mjegulla e kaltër që vesh pastaj mallin dhe lindja e diellit që ndrit vesën dhe kërcellin më të hollë. Di ç'është vapa dhe zhegu plasaritës, por sheh edhe perëndimin e mahnitshëm mbi kodër, në një qiell të kthjellët. Sheh edhe shndritjen e dëborës mbi tubat e çeliktë, ndien spicat e mprehta të erës që flak tej mbeturinat e vjeshtës bashkë me frymëzimin e poe-

tëve. Ja, pra, naftëtari i ndien këto në jetën e tij dhe gëzohet sepse e di ç'ndodh përçark botës.

Motorët utërinin fort. Xhevat Çela vështronte gjithnjë andej. Miku pinte duhan dhe mendohej. Herë - herë hidhte sytë nga kafshët.

— Pse nuk kullotin? — pyeti Mevlani.

— Boll hëngrën, — u përgjigj Gani Vëngu.

— Lëshoji të përtypen, — u hodh Xhevat Çela. — Kafsha, edhe kur dremit, përtypet.

— Jo, — tha prerë miku.

— Lëshoji, or mik, lëshoji, — i tha Xhevat Çela si për t'i mëshiruar kafshët.

— Ikin, — u përgjigj Gani Vëngu, — sot i mora. Nuk e kanë shkelur këtë udhë, edhe mua pak më njohin.

— Sa i bleve? — pyeti Mevlani.

Gani Vëngu tha shumë e lekëve.

— Pse dy, or mik, boll një. Puna e kafshës ka rënë në fshat, — foli Xhevat Çela.

— Do të ketë hall ndonjë shok... — u justifikua miku.

— Aha... do të bësh tregti. Bie erë spekulim... Kështu ishte njëri në fshatin tonë. Thashë «ishte», o mik. E kuptoj se është prodhim pa bukë kjo punë.

Xhevat Çela e vështroi gjatë kur mbaroi. Miku e pa dhe nuk i erdhi mirë. Nxori përsëri kurtinë e nisi të dridhte cigaren.

— Ke ditë që ke ikur nga fshati? — pyeti përsëri Xhevat Çela duke mos ia hequr sytë.

— Tri ditë sot. Sonte do të isha sosur, mos...

— Tri ditë punë të humbura.

Gani Vëngu nuk iu përgjigj. Ai nuk kishte dëshirë ta zgjaste këtë bisedë. Një fjalë të mirë nuk dëgjoi. Një natë më parë ishte gdhirë te një mik. Edhe ai me gjemb e kishte shpuar. Po Gani Vëngu ç'bënte tjetër, përveçse gjuante mallin e zgjedhur? E blinte dhe e shiste gjatë. Si-

gurisht fitimi bënte punën e vet (mundi i tij duhej të shpërblehej). Bleu tri lopë dhe tani kishte hequr ca para mënjanë, për dasmën e djalit. Djali i madh ia theu zemrën. Bisedonte një ditë me të.

«Shko shite kafshën në pazar. Shite dhe blije më të lirë. Mbaje ca kohë, pastaj shite më shtrenjtë».

Djali nuk e kishte dëgjuar.

«Po të them se të kam pjellën time. Nuk rron vetëm me krahët në kooperativë».

Djali përsëri nuk kishte folur. Kur i shihnin ndarë, i patë thënë se nuk i pëlqente puna e tij... E rriti, e bëri me nuse, tani ia hidhte poshtë punën. «Po s'i bëre hije vetas, nuk të dallon tjetri», mendonte. Fjalën «spekulim» e kishte dëgjuar për herë të parë nga kryetari i këshillit në fshat. E ndeshi përpara zyrave, buzë mbrëmjes. Ai kthehej nga pazari. Kryetari e pa dhe e ndali. Ai qëndroi në mëdyshje.

«Ke kohë që s'e ke parë baltën e arave», kishte thënë kryetari.

«Më dhembin kockat tani, kryetar», ishte përgjigjur.

Kryetari nuk e kishte besuar.

«Të mbetën këmbët lart e poshtë fshatrave, Gani Vëngu. Nuk je në udhë të mbarë.»

Gani Vëngu kishte dashur të bënte shaka.

«Të mbledh dhe unë ndonjë lek, i tha, shokët rrojnë më mirë.»

«Rrojnë me djersën e ballit, prandaj u ndrit shtëpia, ia kishte kthyer kryetari, ti bën spekulim».

Ai hëngri veten udhës deri në shtëpi. Ky kryetari plakej me hallin e tjetrit. Kush i kishte thënë? Ndonjë nga ata që i lëpihet. U mundua të sillte ndër mend ndonjë syresh. Të gjithë në një vijë rridhnin për të. Pse flisni për

Gani Vëngun?... Pse flisni, hë?... Pse...? Se spekulon. Ç'do të thotë kjo fjalë? Vjedhje? Më mirë nën dhe, se të hysh në hakun e tjetrit. Kusa-rit ia bëjnë me gisht në fshat... Sa të rëndë e kishte fjalën ky kryetari i këshillit. Po, kryetari me atë llaf e ndau nga fshati. Pse e ndau? Se spekulonte. Po kjo nuk ishte vjedhje. Po pse e quajti ashtu kryetari atëherë? Më shkoqur ta kishte thënë. Kush e ka shtyrë? Se edhe kishte që nuk e donin Gani Vëngun... apo jo? Më parë nuk flisnin kështu. Më parë e lëvdonin. Po ai nuk donte lëvdata. Donte lekë. Kjo punë kishte lekë... po nder kishte? Më mirë të mos qe nisur, një llaf të mirë nuk dëgjoi. Kryetari, shokët, miqtë... edhe ky shoku këtu pranë zjarrit shtrembër e pa. «Gani Vëngu nuk është në udhë të shokëve»... Ngriti kokën e i pa. Ata rrinin pranë zjarrit.

— Dremite, or mik?

— Më lodhi udha, — u përgjigj ai, — afroi pleqëria.

— Kemi barakën atje. A shkon t'ia marrësh me gjumë?

— Jo, mirë jam këtu.

Dëgjohej vetëm zhurma e fortë e motorëve. Ata po punonin të sforcuar. Këtë mendoi Xhevat Çela. Zjarri ndriçonte vendin me flakë të kuqe. Kafshët dremitnin në këmbë.

Befas motorët ulën ritmin, u dëgjua një thirrje, më pas përsëri zhurma e motorëve, këtë radhë e butë.

— Avari. — tha Xhevat Çela dhe u ngrit në këmbë.

U ngrit dhe Mevlani. Të dy vrapuan drejt sondës, duke e lënë mikun pranë zjarrit. Ai qëndroi një kohë të shkurtër aty, pastaj mendoi të shkonte, por mbeti në këmbë, kur vuri re naftëtarët që po ktheheshin.

— Ç'ka ndodhur? — pyeti ai.